

Todennäköisyyslaskenta II, kertaustehtäviä (2. periodi)

Huom! Kertaustehtäviä ei tarvitse palauttaa, ne on tarkoitettu 2. periodin asioiden lisäharjoittelua varten. Vinkkejä voi kysellä Presemon kautta.

Huom! Lisään tehtäviä vielä.

1. Olkoon X sm, joka on integroituva ja $\mathbb{E}|X| = 2$. Määrää Markovin ey:n avulla yläraja-arvioita seuraaville tn:ille

a) $\mathbb{P}(X > 32)$

b) $\mathbb{P}(X^2 > 256)$

2. Olkoon X sm, jolla on varianssi $\text{var } X = 16$. Jos emme tiedä tarkkaan, mikä on satunnaisuuttujan X odotusarvo, mutta tiedämme, että $1 < \mathbb{E}X < 3$, niin mitä voimme Tšebyševin ey:n avulla sanoa luvusta $\alpha > 0$, jolle

$$\mathbb{P}(|X| > 9) \leq \alpha.$$

3. Oletetaan, että X on sm, jolle $\mathbb{P}(X \in (0, 1)) = 1$ ja $\mathbb{E}X = 3/4$. Oletetaan lisäksi, että $\mathbb{E} \exp(2X)$ on äärellinen. Määrää jokin $\alpha > 0$, että

$$\mathbb{E} \exp(2X) \geq \alpha$$

4. Satunnaisuuttujilla X ja Y on jatkuva yhteisjakauma yhteistiheysfunktiolla

$$f_{X,Y}(x, y) = cx^2y \times \mathbf{1}\{0 \leq x^2 < 2y \leq 1\}$$

a) Määrää vakio c

b) Määrää reunatiheysfunktio f_X

c) Määrää reunatiheysfunktio f_Y

5. Olkoon sv:n $Z = (X, Y)$ tiheysfunktio kuten edellisessä tehtävässä.

a) laske sv:n Z odotusarvovektori

b) laske sv:n Z kovarianssimatriisi

6. Olkoon sv:n $Z = (X, Y)$ tiheysfunktio kuten edellisessä tehtävässä.

a) Laske ehdollinen tiheys $y \mapsto f_{Y|X}(y|x)$.

b) Laske ehdollinen tiheys $x \mapsto f_{X|Y}(x|y)$.

7. Olkoon sv:n $Z = (X, Y)$ tiheysfunktio kuten edellisessä tehtävässä.

a) Laske ehdollinen odotusarvo $\mathbb{E}(X | Y = y)$

b) Laske ehdollinen odotusarvo $\mathbb{E}(Y | X = x)$

8. Olkoon sv:llä (U, V) tasajakauma alueessa $[1, 2] \times [1, 2]$. Määritellään sv (X, Y) muunnoksena

$$\begin{cases} X = U + 4V \\ Y = U^3 \end{cases}$$

Määrittää sv:n (X, Y) yhteistiheysfunktio.

9. Olkoon $X|Y \sim N(Y, 4)$ ja $Y \sim \text{Bin}(6, \frac{3}{5})$. Laske

a) Laske ehdollinen odotusarvo $\mathbb{E}(X|Y)$

b) Laske odotusarvo $\mathbb{E}X$.

c) Laske varianssi $\text{var} \mathbb{E}(X|Y)$.

d) Laske ehdollinen varianssi $\text{var}(X|Y)$.

e) Laske varianssi $\text{var} X$.

10. Olkoon $X = (X_1, X_2)$ ja $Y = (Y_1, Y_2, Y_3)$ riippumattomia standardinormaalijakautuneita satunnaisvektoreita ja olkoon $Z = (X_1 - Y_2, 2X_1 + Y_3 + 7, 3Y_1 - X_2)$. Määrittää satunnaismuuttujan jakauma.

11. Olkoon X ja Y riippumattomia eksponenttijakautuneita satunnaismuuttujia parametrilla $\lambda > 0$. Määritellään

$$\begin{pmatrix} S \\ U \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} X + Y \\ X \end{pmatrix}$$

Johda sv:n (S, U) yhteistiheysfunktio $f_{S,U}$ tiheysfunktion muuntokaavalla.

12. Olkoon X, Y, S ja U kuten edellisessä tehtävässä.

a) Johda ehdollinen tiheys $f_{S|U}$ näyttämällä suoraan, että kertymäfunktioille pätee

$$F_{S|U}(s|u) = \mathbb{P}(S \leq s|U = u) = F_Y(s - u)$$

b) Johda yhteistiheysfunktio $f_{S,U}$ kertolaskusäännöllä.

c) Johda ehdollinen tiheysfunktio $u \mapsto f_{U|S}(u|s)$. Mikä jakauma on kyseessä?

13. Olkoon X, Y ja Z kuten tehtävässä 10. Päättele, että satunnaismuuttujat Z_3^2 ja $\exp(Z_1 + 4Z_2)$ ovat riippumattomia, kun $Z = (Z_1, Z_2, Z_3)$.

14. Olkoon X, Y ja Z kuten edellisessä tehtävässä. Määrittää

a) satunnaisvektorin $W = (Z_1, Z_3)$ jakauma

b) satunnaismuuttujan Z_2 ehdollinen jakauma $Z_2 | (W = w_1, w_2)$ ehdolla $W = (w_1, w_2)$.

15. Satunnaismuuttujat X ja Y noudattavat hierarkista mallia

$$\begin{cases} Y | X \sim U(1, 3X) \\ X \sim U(2, 4) \end{cases}$$

(missä $U(a, b)$ tarkoittaa tasajakaumaa välillä (a, b) .)

- a) Laske $\mathbb{E}Y$
- b) Laske $\text{var } Y$
- c) Laske yhteistiheysfunktio $f_{X,Y}$.